

Herøy kommune

- et hav av muligheter

PLANPROGRAM KOMMUNEPLANENS SAMFUNNSDEL 2022 – 2032

Politiske behandlinger:

Formannskapet 15.03.22 sak 16/2022

Kommunestyret 21.06.22 sak 28/2022

1	INNLEDNING.....	1
1.1	BAKGRUNN.....	1
1.2	KOMMUNEPLANENS SAMFUNNSDEL.....	1
1.3	PLANPROGRAM.....	2
2	FORMÅLET MED PLANARBEIDET	4
2.1	HOVEDFORMÅL.....	4
2.2	ERFARINGER MED SAMFUNNSDELEN SOM STYRINGSDOKUMENT.....	4
2.3	STYRKING AV SAMFUNNSDELEN SOM STYRINGSDOKUMENT.....	4
3	PLANPROSESS	5
3.1	ORGANISERING	5
3.2	OPPLEGG FOR MEDVIRKNING.....	6
3.3	FREMDRIFT.....	7
4	VIKTIGE FØRINGER	8
4.1	SAMORDNING AV MÅL PÅ ULIKE ADMINISTRATIVE NIVÅ.....	8
4.2	NASJONALE FORVENTNINGER TIL PLANLEGGINGEN	9
4.3	FNs BÆREKRAFTSMÅL.....	9
4.4	REGIONAL PLANSTRATEGI.....	10
4.5	MÅL OG VERDIER	11
5	PRIORITERTE ARBEIDSOMRÅDER	11
5.1	FORANKRING – STYRKE SAMFUNNSDELEN SOM STYRINGSDOKUMENT.....	11
5.2	SAMORDNING – FNs BÆREKRAFTSMÅL STÅR SENTRALT	11
5.3	UTFORMING – OVERODNET OG FOKUSERT.....	12
5.4	SENTRALE UTFORDRINGER, KUNNSKAPSGRUNNLAG OG UTREDNINGSBEHOV – KONKRET, TYDELIG OG MÅLRETTET	12
6	KILDER	16

1.1 BAKGRUNN

Kommunestyret 06.10.2020

Kommunestyret gjorde følgende vedtak 06.10.2020 (sak 30/20):

1. Med henvisning til Plan og Bygningsloven (Pbl.) §10-1, vedtar Herøy Kommunestyre «Planstrategi for Herøy Kommune 2020 – 2024».

2. Revisjon av Kommuneplanen iverksettes i tråd med Planstrategiens pkt. 5 og pkt. 6.

3. Revisjon av eksisterende planer og oppstart av nye arealplaner iverksettes i tråd med Planstrategiens pkt. 6.

4. a) Kystplan Helgeland løftes inn i prosessen

b) Samferdsel tydeliggjøres i planstrategien.

Planstrategiens punkt 5 e. om revisjonsbehov:

- i. Kommuneplanens samfunnsdel

Kommuneplanens samfunnsdel er utdatert og burde revideres i sin helhet.

Kommunestyret har gjennom sitt vedtak gitt klart uttrykk for at kommuneplanens samfunnsdel skal revideres i sin helhet.

1.2 KOMMUNEPLANENS SAMFUNNSDEL

Lovhjemmel

Plan- og bygningsloven § 11-1 sier blant annet:

«Kommunen skal ha en samlet kommuneplan som omfatter samfunnsdel med handlingsdel og arealdel (...)».

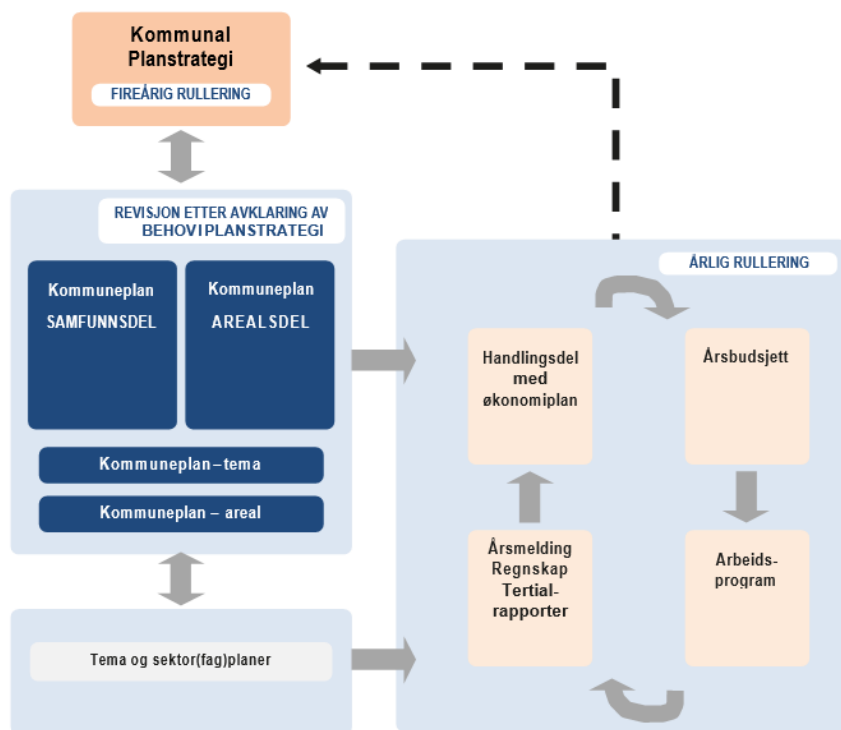
«Kommuneplanen skal ha en handlingsdel som angir hvordan planen skal følges opp de fire påfølgende år eller mer, og revideres årlig. Økonomiplanen etter kommuneloven § 44 bokstav a kan inngå i handlingsdelen».

Plan- og bygningsloven § 11-2 sier blant annet:

«Kommuneplanens samfunnsdel skal ta stilling til langsiktige utfordringer, mål og strategier for kommunesamfunnet som helhet og kommunen som organisasjon. Den bør inneholde en beskrivelse og vurdering av alternative strategier for utviklingen i kommunen.»

«Kommuneplanens samfunnsdel skal være grunnlag for sektorenes planer og virksomhet i kommunen. Den skal gi retningslinjer for hvordan kommunens egne mål og strategier skal gjennomføres i kommunal virksomhet og ved medvirkning fra andre offentlige organer og private».

Alle kommuner skal ha en kommuneplan bestående av arealdel og samfunnsdel med handlingsdel. Innenfor det kommunale planverket er samfunnsdelen dokumentet for langsiktig, overordnet og samordnende styring og utvikling av kommunen som samfunn og organisasjon.

Figur 1: Det kommunale plansystemet. Kilde: Miljøverndepartementet.

Samfunnsdelen skal ha en handlingsdel som viser hvordan planen skal følges opp. Etter endringene i kommuneloven (2018) kan økonomiplanen utgjøre handlingsdelen, jf. § 14-4. Herøy kommune har valgt å gå for denne modellen.

Ved revisjon av kommuneplanens samfunnsdel skal man følge de føringer og prosesskrav som er angitt i plan- og bygningslovens §§ 11-12 til 11-15. Dette medfører blant annet krav om planprogram.

1.3 PLANPROGRAM

Lovhjemmel

Plan- og bygningsloven § 4-1 sier:

«For alle regionale planer og kommuneplaner, og for reguleringsplaner som kan ha vesentlige virkninger for miljø og samfunn, skal det som ledd i varsling av planoppstart utarbeides et planprogram som grunnlag for planarbeidet.»

«Planprogrammet skal gjøre rede for formålet med planarbeidet, planprosessen med frister og deltakere, opplegget for medvirkning, spesielt i forhold til grupper som antas å bli særlig berørt, hvilke alternativer som vil bli vurdert og behovet for utredninger.»

Forslag til planprogram sendes på høring og legges ut til offentlig ettersyn samtidig med varsling av planoppstart. Planprogrammet fastsettes ordinært av planmyndigheten.

Plan- og bygningsloven § 11-13 sier:

«For kommuneplan skal det utarbeides planprogram etter reglene i § 4-1. Forslag til planprogram skal sendes på høring og legges ut til offentlig ettersyn senest samtidig med varsel om oppstart og kunngjøring av planarbeidet og gjøres tilgjengelig gjennom elektroniske medier. Fristen for å gi uttalelse skal være minst seks uker».

Planprogrammet fastsettes av kommunestyret. Kommunestyret kan delegere myndigheten i samsvar med kommunelovens regler.

Kommuneplaner med retningslinjer eller rammer for framtidig utbygging skal inneholde en særskilt vurdering og beskrivelse av planens virkninger for miljø og samfunn, jf. § 4-2 andre ledd».

Hensikt

Planprogrammet skal bidra til at planprosessen blir mer oversiktlig, gjennomiktig og forutsigbar. Det er derfor viktig at disse aspektene blir ivaretatt i planprogrammet. På denne måten styrkes grunnlaget for god medvirkning og relevante innspill videre i planprosessen. Planprogrammet er en oppskrift på hvordan den kommende planen blir, og fremlegging av planprogrammet er et ledd i varsling av planoppstart.

Utarbeiding

Kommuneplan skal utarbeides av kommunen som planmyndighet. Når kommuneplanen revideres, blir derfor forslagsstiller samt ansvarlig for både utarbeiding og fastsetting av planprogram.

Innhold

Ifølge lovkommentaren til plan- og bygningsloven må et planprogram som et minimum redegjøre for formålet med planarbeidet, planprosessen og opplegg for medvirkning. Plan- og bygningsloven legger visse føringer for innholdet i planprogrammet. Det finnes derimot ingen lovhjemmel eller fastsatt mal for planprogrammets oppbygging eller omfang. Dette vil være hensyn som forslagsstiller selv vurderer.

2 FORMÅLET MED PLANARBEIDET

2.1 HOVEDFORMÅL

Hovedformålet med planarbeidet er å styrke og forankre samfunnsdelens posisjon som Herøys viktigste styringsdokument, samt styre kommunen som samfunn og organisasjon i en retning som er forankret i FNs bærekraftsmål.

2.2 ERFARINGER MED SAMFUNNSDELEN SOM STYRINGSdokUMENT

Gjeldende samfunnsdel for Herøy kommune 2014-2024 ble vedtatt av kommunestyret 18. mars 2014. Dokumentet gir en beskrivelse og analyse av kommunens utviklingstrekk som samfunn og organisasjon. Når det gjelder dokumentets innhold og dets forankring i den kommunale organisasjonen på politisk og administrativt nivå, samt Herøysamfunnet for øvrig, må det imidlertid kunne hevdes at det eksisterer et tydelig forbedringspotensial.

2.3 STYRKING AV SAMFUNNSDELEN SOM STYRINGSdokUMENT

I revisjonsarbeidet er det naturlig å ta utgangspunkt i de erfaringer man har hatt med gjeldende samfunnsdel siden 2014. For å styrke samfunnsdelen som styringsdokument, skal planarbeidet ta sikte på at:

- **Samfunnsdelen må få en bedre forankring i kommuneorganisasjonen.** Dette betyr at både politisk og administrativ ledelse aktivt må delta i prosessen med utarbeiding av plandokumentet. Samfunnsdelen bør derfor revideres i løpet av første halvdel i hver kommunestyreperiode. Samfunnsdelen skal bidra til samstemthet med en felles forståelse for hvor kommunen skal videre.
- **Samfunnsdelen må fremstå som et tydelig styringsdokument med et sett utvalgte satsingsområder og strategier.** Dette betyr at dokumentets utforming ikke må være vag, men heller ikke bli en tung analytisk rapport. Samtidig er det viktig at det ikke eksisterer andre styringsdokumenter i organisasjonen som konkurrerer med samfunnsdelen. Det er samfunnsdelen som skal peke ut retningen for utviklingen av kommunen og legge føringene, mens andre dokumenter skal utfylle og detaljere samfunnsdelen.
- **Samfunnsdelen og arealdelen må kobles sterkt sammen.** For å skape sterkere koblinger bør det gjøres to hovedgrep: 1) Samfunnsdelen bør vedtas i forkant av arealdelen. 2) Samfunnsdelen bør inneholde en arealstrategi. Dette vil bidra til at samfunnsdelen legger sterkere føring for arealdelen. For å kunne komme frem til gode arealstrategier trengs det et oppdatert arealregnskap. Dette for å synliggjøre arealdisponering og det reelle arealbehovet som har med hensyn til eksempel boligmasse og andre arealrelaterte temaer.
- **Samfunnsdelen må kobles sterkt sammen med det øvrige planverket og saksbehandlingen.** Dette betyr at når nye planer, styringsdokumenter eller andre større politiske saker skal behandles, må koblingen til samfunnsdelen tydelig fremgå.

3.1 ORGANISERING

Kommunestyret

Det er kommunestyret som fatter endelig planvedtak. Kommunestyret har delegert myndigheten til å utarbeide planprogram og legge det ut på høring, jf. delegasjonsreglementet.

Formannskapet

Formannskapet som planutvalg i Herøy kommune, skal jobbe sammen med administrasjonen i utarbeidelsen av kommuneplanens samfunnsdel. Formannskapet vil derfor inviteres til jevnlig møter med kommunens administrasjon underveis i prosessen, dette for å skape politisk eierskap til planen.

Administrativ arbeidsgruppe

Den administrative arbeidsgruppen skal administrere planprosessen og ledes av fagleder for nærings- og samfunnsutvikling i samråd med kommundirektør. Andre etater og avdelinger blir involvert i arbeidet der det er hensiktsmessig. Arbeidsgruppen har det faglige ansvaret for å utarbeide planforslag, lede prosessen opp mot politisk ledelse og administrasjonen samt andre lokalsamfunnsaktører. En felles forståelse på tvers av etater og tjenesteområder vil være viktig for en operativ og velfungerende samfunnsdel. I tillegg til å ha en ledelsesfunksjon, skal den administrative arbeidsgruppen også fungere som rådgivere og sekretariat.

Administrativ referansegruppe

Den administrative referansegruppen består av kommundirektørens ledergruppe; kommundirektør, kommunalsjefer for etatene og fagleder for nærings- og samfunnsutvikling. Planprosessen skal forankres i den administrative referansegruppen. Underveis i prosessen skal derfor kommundirektørens ledergruppe bli orientert og ha mulighet til å gi innspill underveis i prosessen. Den administrative referansegruppen har ansvar for å videreføre prosessene inn i sine etater i kommuneorganisasjonen.

Andre lokalsamfunnsaktører

Med andre lokalsamfunnsaktører menes det her organisasjoner, lag, foreninger og innbyggere. Under planprosessen skal det legges opp til åpne innspillmøter eller arbeidsverksted. Ungdomsrådet, eldrerådet og råd for mennesker med nedsatt funksjonsevne skal også trekkes inn under planarbeidet.

3.2 OPPLÉGG FOR MEDVIRKNING

Medvirkning

Plan- og bygningsloven § 5-1 sier at forslagsstiller skal tilrettelegge for medvirkning. Kommunen har et særskilt ansvar for å sikre at medvirkning er ivaretatt i planprosessen, enten planprosessen utføres av offentlige eller private aktører. Videre heter det at kommunen har et særskilt ansvar for å sikre medvirkning fra grupper som krever spesiell tilrettelegging.

Medvirkning innenfor arbeid med kommuneplan skal sikres gjennom formelle krav i plan- og bygningsloven. I planarbeidet bør en også legge opp til andre former for medvirkning, men dette blir da prosesser der kommunen står friere til å velge fremgangsmåte.

I revisjon av samfunnsdelen legges det opp til følgende opplegg for medvirkning:

Varsel om oppstart av planarbeid Høring og offentlig ettersyn av forslag til planprogram. Høring og offentlig ettersyn av planforslag.	Formelt krav, jf. PBL § 11-12 Formelt krav, jf. PBL 11-13 Formelt krav, jf. PBL 11-14
Åpne orienterings- og innspillmøter, med invitasjon til grendelag m.fl. Dialog og orientering med ungdomsrådet, elderrådet og mennesker med nedsatt funksjonsevne. Regionalt planforum ved behov	Annen medvirkning, jf. PBL § 5-1

Utover de formelle kravene til medvirkning vil det bli særs viktig å legge til rette for en bred medvirkning for å etterstrebe eierskap, forankring og forståelse for de prioriteringene som gjøres i løpet av prosessen. Derfor skal det gjennomføres en rekke aktiviteter som skal involvere politikere, administrasjon, innbyggere, frivillighet, næringsliv og øvrig sivilsamfunn.

Det skal lages en egen medvirkningsplan som viser oversikt over møter med sted og dato, agenda for hvert møte med spørsmål til de oppmøtte og møteform. Her blir det viktig å planlegge rett for de ulike møtene. Et folkemøte eller møte med næringslivet vil måtte ha en annen møteform enn møter med eksempelvis barn og unge eller de eldre. Det blir viktig å tilrettelegge møtene for alle samfunnsgrupper, og dette er en forutsetning for tilfredsstillende involvering og medvirkning.

Oversikten med informasjon om møtene skal tilgjengeliggjøres i god tid før møtedato for kommunens innbyggere for å sikre et så godt oppmøte som mulig, i tillegg vil dette være viktig for å skape gode og produktive møter som gir god innsikt i hva som opptar de ulike samfunnsgruppene.

3.3 FREMDRIFT

Det er lagt opp til full revisjon av kommuneplanens samfunnsdel. Det legges opp til at samfunnsdelen endelig behandles i kommunestyret i mars 2023.

Fremdriftsplan – Planprogram

Arbeidsprosess	
Forslag til planprogram utarbeides.	januar-mars 2022
Forslag til planprogram behandles i formannskapet.	mars 2022
Forslag til planprogram legges ut til offentlig ettersyn og oppstart av planarbeid kunngjøres.	mars 2022
Innkomne uttalelser og innspill vurderes og vil eventuelt innarbeides i forslag til planprogram.	april-mai 2022
Planprogram blir endelig behandlet i formannskapet og kommunestyret.	mai-juni 2022

Fremdriftsplan – Samfunnsdel

Arbeidsprosess	
Planforslaget utarbeides (prosessarbeid, utredning og analyse, medvirkning osv.)	juni-oktober 2022
Planforslaget behandles i formannskapet.	november 2022
Planforslaget legges ut til offentlig ettersyn.	november-desember 2022
Innkomne uttalelser og innspill vurderes og vil eventuelt innarbeides i planforslaget.	januar-februar 2023
Planforslaget blir endelig behandlet i formannskapet og kommunestyret.	mars 2023

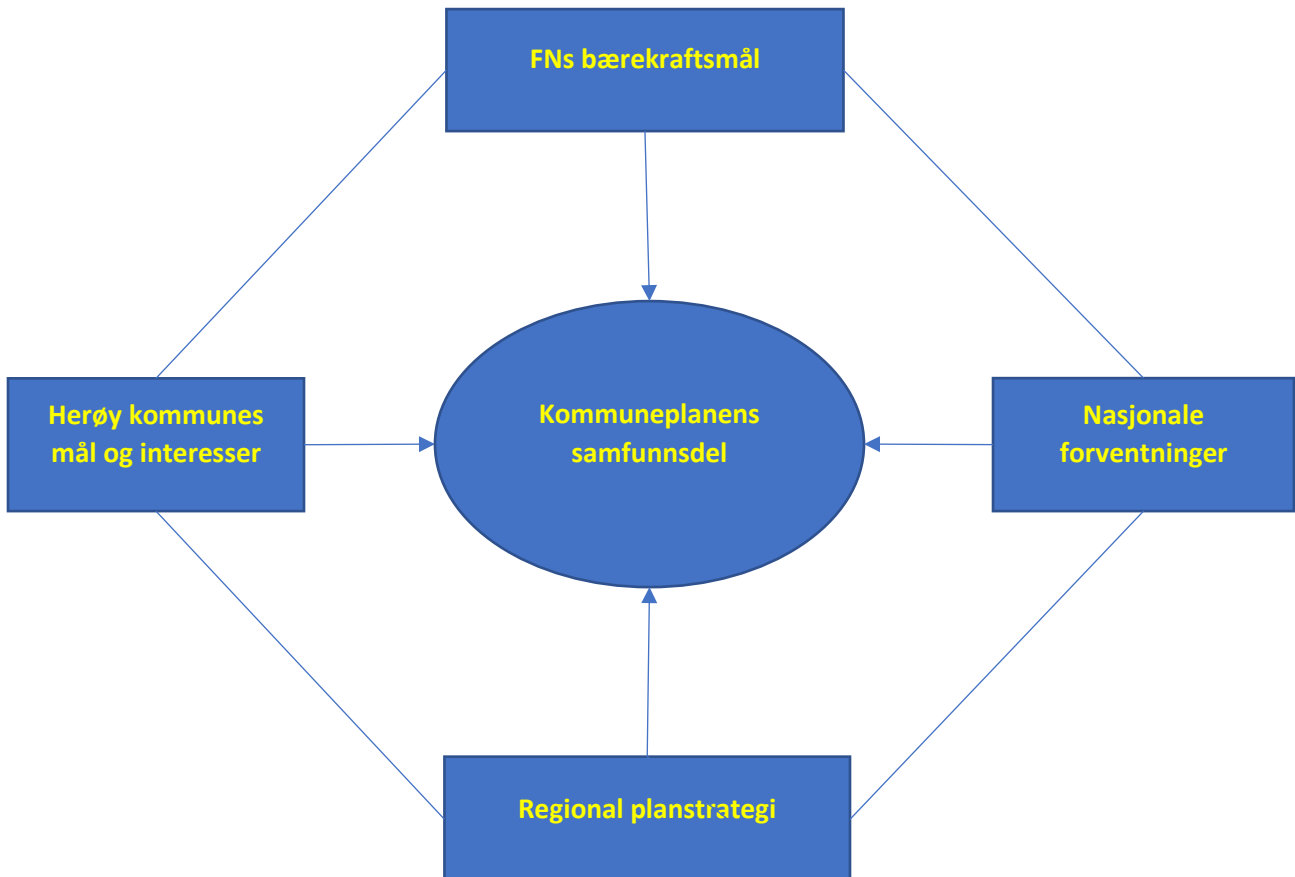
4 VIKTIGE FØRINGER

4.1 SAMORDNING AV MÅL PÅ ULIKE ADMINISTRATIVE NIVÅ

Én av kommuneplanens oppgaver er å ivareta nasjonale, regionale og kommunale mål og interesser. Den senere tid har også det globale perspektivet blitt tydeligere koblet opp mot kommunens planlegging gjennom FNs bærekraftsmål. I revisjonsarbeidet med samfunnsdelen tas det sikte på å samordne mål og interesser fra de ulike forvaltningsnivåene. Mål og interesser skal i denne sammenheng forstås som føringer for planarbeidet.

De viktigste føringene i planarbeidet for samfunnsdelen er:

- Nasjonale forventninger til regional og kommunal planlegging 2019-2023.
- FNs bærekraftsmål.
- Regional planstrategi for Nordland 2021-2024.
- Herøy kommunes mål og interesser.

4.2 NASJONALE FORVENTNINGER TIL PLANLEGGINGEN

Hvert fjerde år skal regjeringen utarbeide nasjonale forventninger til regional og kommunal planlegging. De nasjonale forventningene har som hensikt å fremme en bærekraftig utvikling igjennom felles, retningsgivende målsettinger for stat, fylke og kommune.

Nasjonale forventninger til regional og kommunal planlegging 2019-2023 er utarbeidet av Kommunal- og moderniseringsdepartementet og ble vedtatt ved kongelig resolusjon 14.05.2019. Dokumentet inneholder totalt 57 separate forventninger innenfor følgende fire hovedtema:

- Planlegging som verktøy for helhetlig og bærekraftig utvikling.
- Vekstkraftige regioner og lokalsamfunn i hele landet.
- Bærekraftig areal- og samfunnsutvikling.
- Byer og tettsteder der det er godt å bo og leve.

Til forskjell fra tidligere versjoner av dokumentet, er det i inneværende periode et særlig fokus på at FNs bærekraftsmål skal legges til grunn i planleggingen. Dette fremgår av følgende formulering: «Regjeringen har bestemt at FNs 17 bærekraftsmål, som Norge har sluttet seg til, skal være det politiske hovedsporet for å ta tak i vår tids største utfordringer, også i Norge. Det er derfor viktig at bærekraftsmålene blir en del av grunnlaget for samfunns- og arealplanleggingen».

4.3 FNs BÆREKRAFTSMÅL

I 2015 vedtok FNs høynivåforum for bærekraftig utvikling (HLPF) 17 mål for bærekraft. De 17 bærekraftsmålene er fordelt utover tre kategorier; økonomi, samfunn og klima og miljø.

Figur 2: FNs bærekraftsmål. Kilde: FN-sambandet

Figur 3: De tre dimensjonene av bærekraftsmålene. Kilde: Veiviseren

Målene er videre utdypet i rundt 110 underordnede mål. Enkelte av de underordnede målene er ytterligere detaljert med egne målformuleringer. Bærekraftsmålene er et felles, globalt veikart i arbeidet for å utrydde ekstrem fattigdom, samtidig som en ivaretar jordens bæreevne samt fremmer velstand, fred og rettferdighet.

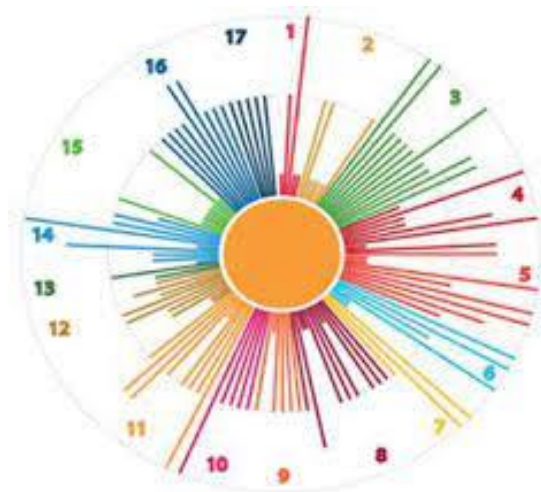
FNs bærekraftsmål er verdens felles arbeidsplan for å utrydde fattigdom, bekjempe ulikhet og stoppe klimaendringene innen 2030. Målene skal fungere som en felles global retning for land, næringsliv og sivilsamfunn. Et av hovedprinsippene i bærekraftsmålene er at ingen skal utelates (*Leaving no one behind*).

4.4 REGIONAL PLANSTRATEGI

Fylkestinget i Nordland vedtok 16. juni regional planstrategi for Nordland for perioden 2021-2024 («Et bærekraftig Nordland, regional planstrategi for samarbeid og grønn omstilling 2021-2024»). Planstrategien redegjør for regionale utviklingstrekk, fastsetter langsiktige utviklingsmål og innsatsområder for valgperioden.

De langsiktige utviklingsmålene for Nordland er:

1. Attraktive og inkluderende samfunn med gode kultur-, service- og tjenestetilbud for alle.
2. Innovativt og bærekraftig næringsliv og industri som bidrar til grønn omstilling.
3. Bærekraftig utvikling av miljø- og naturressurser.
4. Effektiv, trygg og miljøvennlig infrastruktur som dekker innbyggernes, reisendes og næringslivets behov.
5. God kvalitet i skoletilbudene og et arbeidsliv som stimulerer til kompetanseutvikling i hele karrieren.
6. Kompetansearbeidsplasser og høyere utdannings- og forskningsmiljø som er sterke utviklingsaktører i regionalt samfunns- og næringsliv.

Figur 4: Vurdering av framdrift innen de 17 bærekraftsmålene for Nordland.

Kilde: Nordlandsforskning.

Nordlandsforskning konkluderer med at det er noen mangler, men likevel god fremdrift mot målene innenfor økonomi, infrastruktur, utjevning av forskjeller, byer, medvirkning og samarbeid (mål 8, 9, 10, 16 og 17).

Det er spesielt innen mål som går på matsikkerhet, forbruk, klima, livet i havet, og livet på land at det er mangel på fremgang, eller mangel på data som kan vise status (mål 2, 12, 13, 14, 15).

4.5 MÅL OG VERDIER

Herøy kommune skal gjennom denne prosessen fastsette mål for Herøysamfunnet, og gi svar på hvordan man skal nå disse. Man bør også innføre felles ambisjoner, mål og verdier for den kommunale drift og virksomhet (innadrettet fokus). Dette kan være viktig for organisasjonens eierskap og arbeidsfokus inn mot den felles samfunnsutviklingen. I dag foreligger ikke slikt forankret i kommuneorganisasjonen.

5 PRIORITERTE ARBEIDSSOMRÅDER

5.1 FORANKRING – STYRKE SAMFUNNSDELEN SOM STYRINGSdokUMENT

I planarbeidet skal det vektlegges å skape en felles forståelse for bruk av plansystemet der samfunnsdelen vil stå sentralt. For å oppnå dette må både politisk og administrativ ledelse være aktive aktører i planprosessen, slik at organisasjonen får et sterkere eierskap til samfunnsdelen. Igjennom prosessen skal samfunnsdelen få den forankring som er nødvendig for å kunne fungere som kommunens øverste styringsdokument. Enheter og tjenesteområder sine innspill til budsjett og økonomiplan bør tydelig forankres i samfunnsdelens mål og satsningsområder. Samfunnsdelen bør inneholde politiske prioriteringer som kan følges opp i temaplaner og økonomiplaner. Grep for å styrke samfunnsdelen er ytterligere konkretisert i kapittel 2.3.

5.2 SAMORDNING – FNs BÆREKRAFTSMÅL STÅR SENTRALT

For at samfunnsdelen skal kunne fungere som kommunens øverste styringsdokument, må dokumentet ha evnen til å samordne mål og føringer fra overnasjonalt, nasjonalt, regionalt og kommunalt nivå.

Det legges til grunn at FNs 17 bærekraftsmål vil danne grunnlag som et overordnet rammeverk for utforming av samfunnsdelen. Samtidig bør en legge vekt på å unngå at et slikt perspektiv kan medføre generelle og lite konkrete mål og satsningsområder som ikke tar tilstrekkelig grep om lokale utfordringer. Bruk og inkludering av FNs bærekraftsmål i kommuneplanleggingen er relativt nytt, og det vil fortsatt være et fåtall samfunnsdeler der bærekraftsmålene er implementert. Erfaringsgrunnlaget tilsier at samfunnsdelen bør peke ut et sett utvalgte bærekraftsmål som kommunen ønsker å prioritere. Dette gir kommunen rom til å bruke bærekraftsmålene på en måte som er tilpasset den lokale situasjonen, både med hensyn til det samfunnsmessige utfordringsbildet og politiske ambisjoner. I arbeidet med utarbeidelsen av planforslaget legges det derfor opp til at det gjennom det politiske medvirkningsarbeidet skal utvikles en politisk prioritering av hvilke målsettinger som skal være særlig førende for samfunnsdelen.

Med bakgrunn i kommunelovens § 1-1, skal kommunen fylle fire roller: tjenesteyter, myndighetsutøver, samfunnsutvikler og demokratisk arena. De to førstnevnte rollene er mest knyttet til kommunen som organisasjon, mens de to sistnevnte kan knyttes til kommunen som samfunn. Det er og blir viktig at kommunen er klar over disse rollene- et innadrettet fokus på både kommunen som organisasjon og virksomhet, men også et utadrettet fokus mot det øvrige samfunnet.

FNs bærekraftsmål skal utgjøre grunnlaget for å fastsette mål for kommunen som samfunn. Det bør lages et kommunalt målkart som skal utgjøre grunnlaget for å fastsette mål for kommunen som tjenesteyter og myndighetsutøver.

5.3 UTFORMING – OVERODNET OG FOKUSERT

Det er videre et hovedpoeng at samfunnsdelen utformes og gis et innhold som en overordnet plan med fokus på hovedmål og satsningsområder, uten omfattende beskrivelser av kommunens ulike virksomheter og oppgaver. Planen bør bygge på en arealstrategi og omhandle noen tydelige hovedmål og satsningsområder der kommunestyrets satsningsområder fremgår. I planprosessen bør man derfor velge ut noen av bærekraftsmålene som det er ønskelig at Herøy skal fokusere på.

Samfunnsdelen bør ikke være omfattende. Sammenhengen mellom samfunnsdelen og det øvrige planverket i kommunen skal også være et sentralt fokusområde.

5.4 SENTRALE UTFORDRINGER, KUNNSKAPSRUNNLAG OG UTREDNINGSBEHOV – KONKRET, TYDELIG OG MÅLRETTET

Sentrale utfordringer i planarbeidet har en overordnet forankring i «Nasjonale forventinger til regional og kommunal planlegging». Selv om de viktigste problemstillingene innen samfunns- og arealplanlegging er trukket opp i overnevnte dokument, vil utfordringsbildet variere mellom fylker og kommuner. I Herøys planstrategi 2020-2024 er det gjort en vurdering av hvilke utfordringer og utviklingstrekk som kommunen har som fremstår som spesielt viktig å arbeide med utover i kommunestyreperioden. Det er naturlig å løfte disse utfordringene frem i samfunnsdelen. Sentrale utfordringer som skal særlig vektlegges er:

- **Næringsutvikling og infrastruktur:**
 - Herøy kommune har et næringsliv med stor variasjon som bidrar til høy privat sysselsetting i kommunen. Sjørelaterte næringer er livsnæringen i Herøysamfunnet, og kommunen har langsiktige investeringer i infrastruktur for rundt 100 millioner kroner.
 - Herøy kommune innehar også andre næringer enn de sjørelaterte. Reiselivsnæringen er stadig voksende, og vi ser at det er mange som ønsker å videreutvikle denne næringen. Det vil være viktig å ha fokus på den helhetlige næringssituasjonen i kommunen, og ivareta og forvalte denne på en god og bærekraftig måte.
 - Næringsrelatert infrastruktur blir viktig å videreføre slik at næringslivet i kommunen kan fortsette å vokse.

- **Miljø og klima:**
 - Klima er særskilt nevnt i plan- og bygningsloven, og kommunen er således forpliktet til å ta klimahensyn i sin planlegging. Det blir viktig fremover å legge til rette for økt verdiskapning og næringsutvikling, og innovasjon og vekst i nye grønne næringer. I dette arbeidet har kommunene en sentral rolle som utviklingsaktør og planmyndighet. Plastforurensning i havet og trafikkforurensning er eksempler på miljøutfordringer som berører kommunens innbyggere.

- **Befolkningsutvikling og attraktivitet:**
 - Herøy kommune har siden 2010 hatt befolkningsvekst, og befolkningsframskrivingene til SSB antyder at folketallet skal øke videre mot 2 040 innbyggere i år 2040. Befolkningsveksten så langt skyldes ene og alene tilflytting av arbeidsinnvandrere og bosetting av flyktninger. Herøy kommune må utarbeide nye strategier hvis vi skal klare å øke folketallet videre.
 - Det er forespeilet et generasjonsskifte i kommunen i løpet av de neste 10 årene, som fører til at kommunen må rekruttere til en rekke kompetansestillinger, slik som sykepleiere, lærere og ingeniører. Det vil derfor være viktig for kommunen å tilrettelegge for videre utvikling av næringslivet, og tilrettelegge for barnefamilier og yngre innbyggere gjennom å styrke og markedsføre kommunens fortinn.

- **Kultur, frivillighet og fritidsaktiviteter:**
 - Kultur, frivillighet og fritidsaktiviteter er av stor betydning for kommunens attraktivitet og bomiljø. Kultur, idrett, fysisk aktivitet og friluftsliv har stor egenverdi for den enkelte innbygger, og frivillig sektor fyller viktige roller både for samfunnet og enkeltpersoner. Arbeidet som legges ned av frivillige lag og foreninger er viktig for ivaretagelsen av et godt kultur- og fritidstilbud, som igjen bidrar til god folkehelse og lokal samfunnsutvikling.

- **Reiseliv:**
 - Ytre Helgeland er en reiselivsdestinasjon med stort potensiale, og utviklingen av et bærekraftig reiseliv vil kunne være med på å opprettholde og videreutvikle lokalsamfunnet. I 2020 er det 597 fritidsboliger i kommunen, i tillegg er det en rekke reiselivsbedrifter. Det er et stort potensial for å kunne øke den turistbaserte næringen, og reiseliv og turisme vil være en viktig vekstnæring for kommunen fremover.

- **Samfunnssikkerhet og beredskap:**
 - Kommunen må være forberedt på å håndtere uønskede hendelser. Gjennom lovverket er kommunen pålagt å utarbeide en helhetlig risiko- og sårbarhetsanalyse som skal legges til grunn for kommunens arbeid med samfunnssikkerhet og beredskap. Gode og trygge lokalsamfunn og oppvekstmiljø er viktig for våre innbyggere, og kommunen er forberedt til å håndtere uønskede hendelser og trusler som samfunnet kan bli utsatt for. Samfunns- og risikoendringer medfører nye beredskapsutfordringer som stiller strengere krav til samarbeid, samordning og ressursutnyttelse.

- **Infrastruktur og trafiksikkerhet:**
 - God infrastruktur er viktig både for bosetting og næringsliv, og den digitale utviklingen fordrer også at kommunene har fokus på utbygging og forbedring av den digitale infrastrukturen. De største infrastrukturutfordringene i kommunen i dag er Herøysundet bru og sårbarheten til samferdselstilbudet i kommunen. En fastlandsforbindelse mellom Herøy/Dønna og Alstahaug vil med sikkerhet fjerne en sentral flaskehals for videre utvikling av havbruksnæringen på Ytre Helgeland, og ha stor betydning for bosetting og næringsutvikling i hele Helgelandsregionen.

- I tillegg til overnevnte trafikal infrastruktur vil det også bli viktig å etablere og videreutvikle annen infrastruktur i kommunen for videre vekst. En etablering av Brasøysundbrua vil være et slikt eksempel, dette for å koble samfunnene innad i kommunen på en tilfredsstillende måte. En realisering av en fastlandsforbindelse vil være med på å utvikle større deler av kommunen, da det er ventet større vekst i befolkningstallet med dette på plass.
- **Folkehelse:**
 - Nasjonalt folkehelseinstitutt (FHI) utarbeider hvert år en folkehelseprofil for landets kommuner. Her kommer det bl.a. frem at aktivitetsnivået synker med alderen, og at kommunen kan legge til rette for mer fysisk aktivitet.
 - På regjeringen.no står det blant annet: *God stedsutvikling bidrar til trivsel og god livskvalitet for alle, og gjør det enklere og mer fristende å ta helsevennlige valg i hverdagen. Når mennesker settes i sentrum for samfunnsutviklingen, kan det skapes samfunn som er bærekraftige og levende.*
Det bør fastsettes overordnede mål og strategier for folkehelsearbeidet som er egnet til å møte de utfordringer kommunen står overfor, som også folkehelselovens § 6 sier kommunene skal gjøre i arbeidet med kommuneplaner etter plan- og bygningslovens kapittel 11.

Kunnskapsgrunnlag og utredningsbehov:

Kunnskapsgrunnlaget til samfunnsdelen skal bygge på eksisterende faktagrunnlag, utredninger og analyser. I tillegg kan det være aktuelt å utarbeide nytt kunnskapsgrunnlag for utvalgte tema eller problemstillinger.

Herøy kommune utarbeider årsmeldinger som tar opp status i kommunen. Dette er status innen folkehelse, befolkningsutvikling, arbeid- og næringsliv, samferdsel, skole og barnehage m.m.. Årsmeldinga vil være et viktig kunnskapsgrunnlag for å bli klar over oppdatert status, og dermed kunne velge ut en ønsket utvikling innenfor de ulike områdene.

Statistisk sentralbyrå (SSB) vil bli brukt hyppig for å innhente nåværende status og forventet fremtidig status innenfor en rekke områder for Herøy kommune.

Ungdataundersøkelsen er nylig gjennomført, og resultatene vil legges frem for politikerne i juni 2022. Disse resultatene vil være viktig for den videre planleggingen for de yngre i Herøysamfunnet.

Kommunen har satt i gang et arbeid med ny klimaplan. Denne prosessen foregår samtidig med utarbeidelsen av kommuneplanens samfunnsdel. Denne planen, med dens kunnskap om status nåtid og forespeilet fremtid, vil få sitt fokus i samfunnsdelen for å vise hvordan kommunen må jobbe med det grønne skiftet. Miljø- og klimautfordringene dagens kommuner står ovenfor er formidable, og det kreves samhandling på tvers av sektorer for å komme i mål med ønsket forebygging og utvikling i miljø- og klimaspørsmål.

Det skal også jobbes mot en analyse av kommunens klimafotavtrykk, dette grunnlaget vil ligge som en forutsetning for senere utarbeiding av klimaregnskap.

Miljødirektoratet har også oversikter som viser status for kommunene hva gjelder klimagassutslipp, denne kunnskapsinnhenting vil være viktig.

Det vil utarbeides en plan for forebyggende arbeid med barn og unge med bakgrunn i den nye oppvekstreformen. Barn og unge må være et av de sentrale temaene i kommuneplanens samfunnsdel, da det også er for kommende generasjoner utviklingen nå planlegges for. Dette er en plan som skal trygge barn og unge gjennom en bevisstgjøring av ulike enheters oppgaver knyttet til forebyggende arbeid inn imot denne gruppen. God samhandling på tvers av enhetsgrenser og tjenester er helt nødvendig for å drive effektiv forebygging.

Data og informasjon fra den årlige tilstandsrapporten i barnehage og skole, vil også kunne gi grunnlag veivalg og tiltak i planleggingsøyemed.

Et oppdatert og fullstendig arealregnskap vil være helt avgjørende for å velge ut ønskede arealstrategier i kommuneplanens samfunnsdel. Kommunen må ha kunnskapen om hvilke arealer som finnes i kommunen, i hvilket omfang og forvaltningen av disse. Uten dette kunnskapsgrunnlaget vil det være umulig å vedta arealstrategier for fremtiden.

Av hensyn til nærmiljø og friluftsinnteresser vil det være viktig å ta vare på strandsonen langs sjøen, så en kartlegging av den funksjonelle strandsonen vil også være et sentralt arbeid når en skal se på hvordan forvalte arealene i kommunen.

Kommunen skal gjennom samfunnsdelens prosess klargjøre eksisterende kunnskap om naturmangfold som grunnlag for utviklingsområdet som omhandler miljø og klima. Dette vil være et viktig grunnlag for arealstrategiene.

Behovet for interkommunale samarbeidsområder vil utredes. Det blir viktig for kommunen å samarbeide med særlig sine omkringliggende nabokommuner for å oppnå tilfredsstillende resultater innenfor ulike satsningsområder.

Et bærekraftig Nordland, Planstrategi for samarbeid og grønn omstilling 2021-2024. Vedtatt i Nordland fylkesting 16.06.2021.

Folkehelseprofil Herøy kommune 2021: [https://www.fhi.no/hn/folkehelse/folkehelseprofil/
www.fn.no](https://www.fhi.no/hn/folkehelse/folkehelseprofil/www.fn.no): (FN-sambandet)

<https://www.fn.no/om-fn/fns-baerekraftsmaal>

Herøy kommune (2014): *Kommuneplanens samfunnsdel 2012-2024.* Vedtatt i kommunestyret 18.03.2014. *Herøy kommune.*

Herøy kommune (2018): 19.06.2018, sak 13/18: *Revisjon av kommuneplanens samfunnsdel.*

Herøy kommune (2018): *Planstrategi for Herøy kommune 5e. i) Kommuneplanens samfunnsdel.* Vedtatt i kommunestyret 06.10.2020, sak 30/2020.

Miljøverndepartementet (2011): T-1494. *Veileder: Kommunal planstrategi.* Miljøverndepartementet.

Miljøverndepartementet (2012): T-1492. *Veileder: Kommuneplanprosessen – samfunnsdelen – handlingsdelen.* Miljøverndepartementet.